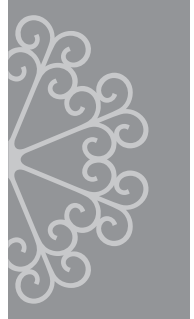

בית מדרש

פרשת פקודי תשע"ט

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	5:48
Brooklyn, NY	5:36
Chicago, IL	5:28
Johannesburg, S. Africa	6:13
Lakewood/Deal, NJ	5:37
London, UK	5:37
Los Angeles, CA	5:37
Manchester, UK	5:41
Monsey, NY	5:36
Montreal, Quebec	5:32
Toronto, Ontario	5:56
Yerushalayim	5:06
Zurich, Switzerland	6:02

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

פקודי

במצות בנין בית הכנסת

בערכין ה' ע"ב דכתיב לא לכם ולנו לבנות, ולכן אין לקבל מעכ"ם לבנות בית המקדש. וע' רמב"ם פ"ח ממתנו"ע ה"ח דאין לקבל לבדק הבית, אבל אפשר לקבל לבהכ"נ. וע' שד"ח בהכ"נ מ"ט דכוונת הרמב"ם דאין לקבל לבנין בהכ"נ אלא לקניית מטלטלין, אבל בח"ס י"ד רכ"ה כתב דמותר לבנין בהכ"נ, וכן משמע בפרישה רנ"ט י"ב. (ובפ' ויקהל כתיב קחו מאתכם" וע' זוהר לא מערב רב. וע' עץ הדעת טוב).

(וע' דרשות ח"ס ח"ב דף ש"מ ב' נ"מ בין בהמ"ק א' וב' ובהמ"ק שלישי כי בשנים הראשונים נעשו ע"י גוים ואף ששלמה שילם להם, ולכן מודה על בהכ"נ החדש צוקרמנדל שנבנה מתחילה ע"י ישראל).

והנה בעלמא אסור לקבל צדקה מגוים משום ביבוש קצירה כי מכפר על חטאם ודוחה הגאולה. וע' רמ"א י"ד רנ"ד ב' ואו"ח קנ"ד י"א דבהכ"נ מותר כמו שמקבלים קרבנות מעכ"ם. וע' ש"ך רנ"ד ד' דלענין בהכ"נ ובהמ"ק אין כאן משום ביבוש קצירה, וכן מבואר בערכין ה' ע"ב ששאלו אמאי כתיב לא לכם ולנו לבנות, וע"ש מה שתירצו, וע' ש"ך כי רק צדקה מכפר, ולא קרבנות או בנין בהכ"נ.

(ומה שכתב דצדקה מכפר, ע' ב"ב ד' פרוק, וכן אמרו צדקה תציל ממות, וע' אבות דר"נ מציל מטביעה בים, וע' זוהר פ' בהר מציל מנחש ועוד, וע' ב"ב י"א בבנימין הצדיק שהיה חולה, וע' שבת קנ"ו ע"ב בנחש).

מיהו אף דשרי לקבל עבור בהכ"נ, מ"מ ברמב"ם דאסור ליענף לו לקיים מצוה משום לא תחנם. וע' משנה"ל ח"ה קע"ח במבבק ממנו בהכ"נ אמאי אין כאן משום לא תחנם כרמב"ם הנ"ל.

וע' קול אריה י"ד במבבק ממנו בהכ"נ דאין כאן לא תחנם כי עושה לתועלת עצמו, אך הק' ע"ז מדניאל ובבא. ובאמת כבר כתב בזה בקול אריה כיון דעיקר כוונת דניאל ובבא לעשות להם כפרה, לכן הוי לא תחנם אף דלמעשה ישראל נהנה.

אלה פקודי המשכן (לח, כא)

מקשה הרמב"ן למה כפלה התורה כמה פעמים את כל מעשה המשכן, ומבאר שהטעם הוא להראות בזה את מעלת העוסקים בו ושכרם, וכענין מה שאמרו חז"ל "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים".

הנה כמה הלכות בתורה אנו למדים מהיקש או רמז, ועל מלאכת המשכן האריכה התורה בשתי פרשיות שלמות בתורה, כל זה מראה לנו גודל החביב בות שיש להקב"ה למלאכת המשכן.

ועיקרו של המשכן הוא קדש הקדשים ובו האמה על אמה שבה מונחות שתי לוחות התורה, ומצינו במדרש רבה: משל למלך שהשיא בתו לבן מלך ורצה בן המלך לילך אתה לארצם, אמר לו המלך בתי שלי איני יכול לפרוש ממנה, לומר לך אל תטלנה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצ

דברי רבותינו

אשרי לדור שהקטנים שומעים אל הגדולים

בחודש אדר תש"א הגיעה ישיבת מיר לעיר קובה אשר במדינת יפן וקנתה שביתה במקום הזה כשישה חודשים. מיד הותקן מקום לתורה ולתפלה ונא מרו בו שעורים ושיחות כבשנים כתי קונם. (אע"פ ששום סידורים לעניינים גשמיים, כגון בית התבשיל לא הותקן.)

מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין צוק"ל לא היה בדעה שת למידי הישיבה צריכים לעזוב את יפן קבוצות קטנות (לקנדא או לארה"ב). הוא ראה בפיצול כזה סכנה לשלמותה הרוחני, ומכיון שלא היו בידינו אשורות כניסה יחד בזמן קצר, וממשלת יפן לא רצתה לתת אישור להמשיך להתגורר בארצה, התעוררה הבעיה האם רצוי לנסוע זמנית לסין – לשאנכי העיר, ולחכות עד שיותן אפשרות לנסוע יחד למקום מובטח יותר.

נימוק נוסף היה לרבינו לעזוב את העיר קובה בגלל הספק שיש במקום זה על יום השבת, אמר: ההשגחה הכניסה אותנו למקום שאין אנו יודעים בבירור מתי הוא יום השבת. מאוד העיק עליו ענין זה. באחת השבתות הופיע לתפלת שחרית כשר תפלין על ראשו, קבע שיום השבת יתקיים ביום המחרת, היינו ביום ראשון אחריו. בקול מלא

דברי הימים

לכם, שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול וכו', אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר "ועשו לי מקדש".

וואים אנו שיכולים ליקח את בת המלך, שהיא התורה שלומדים, להוציאה לארצו, דהיינו לרצונו ולחפציו הגשמיים והארציים, אבל אין זה תורה באמת, כי הקב"ה אמר איני יכול לפרוש ממנה, אורייתא וקב"ה וישראל חד הוא. וא"א להיות תורה רק אצל מי שעושה בלבו דירה להקב"ה, ודי רה זו היא רק ע"י תיקון המידות, כי "תועבת ה' כל גבה לב". שקר אינו סובל, חנף לא יבא לפניו, וכן כל המידות הרעות מרחיקים אותו ממנו ית'. מי שרוצה להיות בן תורה מוכרח לתקן עצמו, להדמות אליו ית', וזה עשיית המשכן מקום ל"ושכנתי בתוכם", והוא הוא מה שחביב ביותר.

מון המשגיח הגה"צ

רבי יחזקאל לוינשטיין צוק"ל

יד יחזקאל ויקהל פקודי

רגש ומחנק דרש אחרי התפלה על נושא זה ועמד על הגמ' "אשרי לדור שהקטנים שומעים אל הגדולים", ובאותו מעמד הכריז על שבת למחרתו, כדעת מון החזון איש זצ"ל.

מי שראה מעמד זה "זכה לראות כחה של יראה ומוסר בדקדוק ההלכה למעשה".

החלטה זו לנסוע לשאנכי היתה קשורה בפיק"נ דרבים, כיון שמלחמת יפן וארה"ב עמדה בשער ממש. רבים העידו שבימי המלחמה העולמית הראשונה היה רעב גדול בשאנכי, עד שאנשים אכלו עכברים.

התעורר ויכוח והיו שטענו שאילו היינו שר מעים בקול הנהלת הישיבה לא היינו יוצאים ממדינת ליטא הרוסית. כי דעת מון המשגיח לא הייתה נוחה מהשתדלות למען היציאה (ולהביע רצון לשלטונות שאנו רוצים לעזוב) אע"פ שלא התערב בדבר זה בפועל.

נשתמר אצלי בזכרוני משפט אחד משיחה אחת שמסר בתקופה זו, וכה אמר: אם מישהו עשה דבר עקום והדבר הצליח, לא נהפך העקום למישור. דבר עקום נשאר תמיד עקום. אלא כשיש רצון ד' גם דבר לא ישר מצליח. עכ"ד. (לא ה"רבות מחשבות" מצ' ליחות אפילו כשהן רבות, רק "עצת ד' היא תקום").

מתוך קובץ ביאורים לחרה"ג

ר' שלום צבי שפירא, תלמיד הישיבה

הכנה לחודש הגאולה

מלך, שנאמר "ודוד בן איש אפרתי", שבא מן מרים שנקראת אפרת. בג' דברים הללו נברא העולם, שנאמר "ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה, בדעתו תהומות נבקעו". ובג' דברים הללו נעשה המשכן, שנאמר "ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת". ובג' דברים הללו נבנה בית המקדש, שנאמר "בן אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי וגו' וימלא את החכמה ואת התבונה ואת הדעת". וכן כשיעמד הקב"ה לבנותו לעתיד לבוא, בג' דברים הללו נבנה, שנאמר "בחכמה בנה בית ובתבונה יתכונן".

דבר אחר, "ואמלא אתו" כל החכמה הזו מנינו, מן הקב"ה רוח אלקים. אמר רבי חנינא נא הדין הוא דכתיב "אכן רוח היא באנוש", וכל הבינה שהיתה בבצלאל משל שדי היא, הוי: "ואמלא אתו רוח אלקים, בחכמה, שהיה חכם בתורה. ובתבונה, שהיה מבין בהלכה. ובדעת, שהיה מלא דעת בתלמוד. אמר הקב"ה לישראל, בעולם הזה היתה רוחי נותנת בכם חכמה, אבל לעתיד לבוא רוחי מחיה אתכם, שנאמר "ונתתי רוחי בכם וחייתם".

דבר אחר, "ראו קרא ה' בשם" הדין הוא דכתיב "הנה אנכי בראתי חרש", זה בצלאל. נפח באש פחם, חטאו ישראל באש, שנאמר "ואשלהו באש ויצא העגל הזה", בא בצלאל ורפא את המכה, משל לתלמידו של רופא שנתן רטיה על מכה אחת ונתרפאת, והיו מקלסין אותו, אמר להם רבו קלסו לי שלמדתיו. כך היו הפל אומרים בצלאל בחכמתו ובתבונתו עשה את המשכן, אמר הקב"ה אני הוא שבראתיו ולמדתי, שנאמר "הנה אנכי בראתי חרש", לפיכך אמר משה: ראו קרא ה' בשם.

בתנחומא אות י"ג: "ויעש בצלאל את הארון עצי שיטים" - לפי שגלוי היה לפני מי שאמר

עושים, אף אתה אין לך רשות לעשות דבר אלא אמר להם והם עושים, ולא אמר לו למי יאמר, אמר משה למי אמר, אמר לו אני מראה לך, ומה עשה הקב"ה הביא לו ספרו של אדם הראשון והראה לו כל הדורות שהן עתידין לעמד מבראשית עד תחית המתים, דור ודור ומלקיו, דור ודור ומנהיגיו, דור ודור ונביאיו. אמר לו כל אחד ואחד התקן תיו מאותה שעה, וכן בצלאל מאותה שעה התקנתיו, הוי: "ראה קראתי בשם בצלאל".

ובתנחומא ו': "ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה" שכבר היתה בו חכמה ללמדך שאין הקב"ה ממלא חכמה אלא למי שיש בו כבר, מטרונה אחת שאלה את ר' יוסי בר חלפתא מהו שכתוב "יהב חכמתא לחכימין", לטפשים היה צ"ל? אמר לה בתי אם יבואו אצלך שנים, אחד עשיר ואחד עני, והן צריכים ללוות ממך ממון למי מהם תלווי? אמרה לו לעשיר, אמר לה למה? א"ל שאם יחסר יהיה לו ממון שיפרע אבל עני אם יאבד מעותי מהיכן יפרע? אמר לה ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר, כך אם היה הקב"ה נותן חכמה לטפשים היו יושבין במבואות המטונפים וכו' ואין מתעסקים בה, אלא נתנה הקב"ה לחכמים ושיהיו יושבים בביכ"נ ובביהמ"ד ועוסקים בה, לכך כתיב "ואמלא אותו" מלא מי שהיה בו כבר חכמה וכו', כמו החנווני שבא אדם ליקח ממנו יין או שמן וכו', כשהחנווני פיקח מריח בכלים אם היה של יין נותן יין וכו', והקב"ה כשרואה באדם שיש בו רוח חכמה ממלאו...

ב. מדרש רבה ויקהל פמ"ח אות ד': וכל השבב הזה מנין לו, משבט יהודה, ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת, בזכות מרים, שנאמר "ויעש להם בתים", ומה היו הבתים, בית הכהונה ובית המלכות. יוכבד נטלה כהנה ומלכות, אהרן כהן גדול, משה מלך, ומרים חכמה, שהעמידה בצלאל ויצא ממנו דוד שהיה

א. בתנחומא ויקהל אות ג' "ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם" זש"ה "ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם", מהו כן, בשעה שאמר הקב"ה למשה בהר על מלאכת המשכן הראהו כל כלי וכלי האיך לעשות, שנאמר "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה", והיה משה סבור שהוא יעשה את המשכן שאמר לו "ועשית את הקרשים ועשית שלחן ועשית וכו'", כך כל מלאכת המשכן כיון שסידר לו כל דבר ודבר אמר משה רבש"ע מי יעשה כל זאת? א"ל "ראה קראתי בשם בצלאל", כשירד משה אמר להם לישראל כך אמר לי הקב"ה לעשות לו משכן קרשים ומזבח ושלחן, אמרו לו מי יעשה כל זאת? אמר להם בצלאל, התחילו ישראל מרננין על משה ואמרו לא אמר הקב"ה לעשות את המשכן ע"י בצלאל אלא משה עצמו ממנה אותו על שהוא קרובו, משה מלך, ואהרון אחיו כהן גדול, ובניו סגני כהונה, אלעזר נשיא הלוי, בני קהת נושאי המשכן, וזה שליט על מלאכת המשכן, כל הגדולה הזו מבקש משה לכוון, אמר להם משה אני לא עשיתי כלום מדעתי אלא הקב"ה אמר והוא מראה להם ראו קרא ה' בשם בצלאל, לקיים מה שנאמר "ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם", הוי ומצא חן ושכל טוב זה בצלאל שאמר הקב"ה ראו קרא ה' בשם, "ואדם" אלו ישראל.

בשמות רבה פ"מ אות ב': דבר אחר, "קראתי בשם בצלאל", אין כתיב כאן, אלא "ראה קראתי", אתה מוצא כשעלה משה למרום הראה לו הקב"ה כל כלי המשכן ואמר לו כך וכך עשה "ועשית מנרה, ועשית שלחן, ועשית מזבח" כך כל מעשה המשכן. בא משה לירד סבור שהוא עושה אותו, קרא לו הקב"ה אמר לו משה מלך עשיתך אין דרך המלך לעשות דבר, אלא גוזר ואחרים

בַּיָּדְכֶם בְּרִשׁוֹתְכֶם, אִם אֲמַרְתֶּם הֵן, הֵן. אִם אֲמַרְתֶּם לֹא, לֹא. מִכָּל מְקוֹם יְהִי הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִם בִּקְשַׁתְּם לְעֵבֶר אֶת הַשָּׁנָה, הֲרִינִי מִשְׁלֵים עִמָּכֶם, לְכָךְ כְּתִיב: "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם".

ד. בגמ' בר"ה דף ז. "ת"ר באחד בניסן ראש השנה לחדשים ולעיבורין ולתרומת שקלים, מנלן, א"ר יאשיה אמר קרא "זאת עולת חדש בחדשו לחדשי השנה" אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה, וגמרי שנה שנה מניסן דכתיב "ראשון הוא לכם לחדשי השנה", אמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור הבאין באחד בניסן מצוה להביא מן החדש, ואם הביא מן הישן יצא אלא שחיסר מצוה.

במשנה במגילה דף כ"ט: ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים, אומר רת הגמ' תנן התם באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים, בשלמא על הכלאים דזמן זריעה היא אלא על השקלים מנלן, אמר ר' טבי אמר רבי יאשיה דאמר קרא "זאת עולת חודש בחדשו", אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה וכיון דב' ניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה קדמינן וקרינן באחד באדר כי היכי דליתו שקלים למקדש.

נאמר, כשם שחודש אלול הוא הכנה לר"ה וליום כיפור, כך חודש אדר הוא הכנה לחודש ניסן ולחג הפסח והארבע פרשיות האלו, הם סדר העבודה שתקנו חז"ל כהכ"נה לקראת החג וזה הזמן להתחדשות, שאז עם ישראל נהיה לעם של הקב"ה ביציאת מצרים, וקבלת התורה, ובנין המשכן, וסדר החדשים לשנה ולהקרבת התמיד ממילא על כל אחד להתכונן ולהתחדש בעצמינו ובאמנותינו בבורא כל העולמים ושנוכה לישועות גדולות ולגאולה הקרובה, שבניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל במהרה וימינו אמנו.

טוענין אותו ובאין כל אֶחָד וְאֶחָד מִמְּלֹאכְתּוֹ, שְׂנֹאמֵר "וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מִשְׁה".

ארבעה שלבים של הגאולה היו ביציאת מצרים "והוצאתי והצלתי וגאלתי אתכם" [שמות ו'], ותכליתם היה "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים", ולאחר שקיבלו את התורה ובנו את המשכן השכינה שורה בישראל, "וידעתם כי אני ד' אלוקיכם המור ציא אתכם מתחת סבלות מצרים".

והמצווה הראשונה שנצטוו ישראל כעם הוא "קידוש החודש", "והיה היום הזה לכם לזכרון", אבל מי קובע מתי יחול יום זה? בית דין, והקב"ה קובע "החודש הזה לכם ראש חודשים, הראשון לחדשי השנה" והוא חודש ניסן.

בתשרי נברא העולם ועד יצ"מ הוא היה החודש הראשון, אבל אחרי יציאת עם ישראל ממצרים חודש ניסן הוא החודש הראשון, כי בחודש הזה עם ישראל נבנה, שהם נהיו "עם ישראל".

במדרש רבה פט"ו כ"ג: לא נתתי התורה אלא לכם, שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתנו וגו'... לא נתתי ראשי חודשים אלא לכם, שנאמר "החודש הזה לכם", פסח לכם, שנאמר "והיה לכם למשמרת", הוי יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך.

שם א': כְּשִׂיבָאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם אָמַר לָהֶם הַקַּב"ה אֵין לָכֶם חֹדֶשׁ אַחֵר גְּדוֹל מִזֶּה, לְפִיכֶךְ נִקְרָא רֵאשׁוֹן, שְׂנֹאמֵר "רֵאשׁ חֹדְשִׁים".

עוד שם: אָמַר לָהֶם אֲנִי וְאַתֶּם מִסְּפִים עַל מֵה שִׂיִּשְׂרָאֵל גּוֹמְרִין וּמַעֲבְרִין אֶת הַשָּׁנָה, שְׂנֹאמֵר "אֶקְרָא לְאַלְקִים עֲלִיּוֹן לְאַל גְּמַר עֲלִי", וְכֵן הוּא אֹמֵר "אַלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ וְגו'", אֲתֶם בֵּין בְּזִמְנָן בֵּין שְׁלֵא בְּזִמְנָן, אֵין לִי מוֹעֲדוֹת אֶלָּא אֵלו. אָמַר לָהֶם הַקַּב"ה לִישְׂרָאֵל, לְשַׁעֲבֵר הִיָּה בְּיָדִי, שְׂנֹאמֵר "עֲשֵׂה רַח לְמוֹעֲדִים", אֲבָל מִכָּאן וְאֵילָךְ הֲרִי מְסוּרָה

והיה העולם שישראל חוטאים בשיטים, לכך תיקן להם הקב"ה שיטים לכפר על מעשה שיטים. ויצף אותו זהב טהור, אלו התלמידים בני תורה כי כמו שמתכבד העץ בזהב יותר, יותר מתכבדים התלמידים בתורה שהיא בתוך ליבם, וכמו שיאמרו אנשים זהב טהור כך מטהר התורה, ליבן וכיליותן של תלמידי חכמים שכך כתיב, הנחמדים מזהב ומפז רב.

מדרש רבה אות ו' אָמַר לוּ בְּדַק אוֹתָן שִׁיעֵשׂוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, מֵה כְּתִיב בְּאוֹתָהּ קִלְקֵלָה: פְּרָקוּ נְזָמֵי הַזָּהָב, וּמֵה הִבִּיאוּ נְזָמִים, וּכְשִׁעֵשׂוּ הַמִּשְׁכָּן עֲשׂוּ אוֹתוֹ נְדָבָה, וּמֵה כְּתִיב: "כָּל נְדִיב לֵב הִבִּיאוּ חָח וְנִזְמָם טִבְעֵת וְכוּמָז" בְּנִזְמִים חֻטָּאוּ וּבְנִזְמִים נִתְרַצָּה לָהֶם, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צוֹחַת עַל יְדֵי הוֹשֵׁעַ "וְהָיָה בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר יֹאמֵר לָהֶם לֹא עֲמִי אַתֶּם יֹאמֵר לָהֶם בְּנִי אֵל חִי", אָמַר מִשְׁה לְפָנֵי הַקַּב"ה כְּתִבְתָּ "כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׂוֹר אוֹ שֶׁה וּטְבַחוֹ אוֹ מִכְרוֹ חֲמִשָּׁה בְּקָר יִשְׁלַם תַּחַת הַשׂוֹר", הֲרִי הִבִּיאוּ חֲמִשָּׁה: חֹח, וְנִזְמָם, טִבְעֵת, עֲגִיל, וְכוּמָז.

ג. שם"ר פנ"ב אות ב' "תְּאֲלַמְנָה שְׁפִתֵי שְׂקָר" מְדַבֵּר בְּמִשְׁה, בְּשַׁעֲה שְׂאֵמֵר הַקַּב"ה לַעֲשׂוֹת לוֹ מִשְׁכָּן, מִיָּד אָמַר מִשְׁה לִישְׂרָאֵל "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה", הִיָּה מִשְׁה עוֹשֶׂה בְּמִשְׁכָּן וְהָיָה לִיצְנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים אֲפֹשֶׁר שֶׁהִשְׁכִּינָה שׂוֹרָה עַל יְדֵי בֶן עַמְרָם.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁשָּׂה חֹדְשִׁים הִיָּה עוֹסֵק בְּמִשְׁכָּן, שֶׁלְשָׁה חֹדְשִׁים עֲשָׂאוּהוּ וְשֶׁלְשָׁה חֹדְשִׁים קִפְלוּהוּ, אָף עַל פִּי כֵן הָיָה מְלִיצִין אַחֲרָיו וְאוֹמְרִים הֲרִי נַעֲשֶׂה, לֹא הִיָּה מִשְׁה אוֹמֵר שִׁשְׂרָה שְׁכִינְתוֹ אֲצִלְנוּ. וְהַקַּב"ה נִתְּ פָּנָיו לְהַעֲמִיד הַמִּשְׁכָּן בַּחֹדֶשׁ שְׁנוֹלֵד בּוֹ יִצְחָק אֲבִינוּ, לֹא עֲשֵׂה אֶלָּא כְּשֶׁהֲגִיעַ אוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ אָמַר הַקַּב"ה לְמִשְׁה בְּיוֹם הַחֹדֶשׁ הֲרֵאשׁוֹן תִּקְּוִים אֶת הַמִּשְׁכָּן, אוֹתָהּ שַׁעֲה אֲמַרָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ: "תְּאֲלַמְנָה שְׁפִתֵי שְׂקָר" אוֹתֶם שְׁמַלִּי צִים אַחֵר מִשְׁה, לֹא עֲשֵׂה, אֶלָּא כִּיּוֹן שְׂאֵמֵר הַאֲלָקִים לְמִשְׁה שְׁיָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן הַתְּחִילוּ

It's Not You; It's an Illusion

Harav Hagaon Elimelech Reznik Shlita

On the *passuk*: וַיִּבְיֹאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, Rashi, citing *Midrash Tanchuma*, notes that Klal Yisrael were unable to erect the Mishkan, and since Moshe had not performed any of the labor for the Mishkan, Hashem left this task to him. Yet even Moshe was unable to erect the Mishkan, due to the massive weight of the *kerashim*, which were beyond human ability to lift. "Place your hand there as though you are erecting the Mishkan," Hashem instructed him, "and it will stand up by itself."

Midrash Tanchuma adds that Hakadosh Baruch Hu told Moshe, "I will write in the Torah that you were the one who erected the Mishkan," and that's why the *passuk* says: וַיִּקֶּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן.

After Klal Yisrael had donated to the Mishkan and worked and *shvitzed* to craft its *keilim* and components, Moshe Rabbeinu was distressed that he had not been personally involved in the construction of the Mishkan, so Hashem gave him the job of erecting the completed Mishkan. In truth, however, Moshe Rabbeinu did nothing – his involvement was just a show. He put his hands in place as though he was erecting the Mishkan, but really, it was Hakadosh Baruch Hu doing the work. Yes, the Torah states that Moshe was the one who erected the Mishkan, but if he didn't actually do anything, how was this a consolation to him for his lack of involvement?

I would like to answer with an insight from Rav Chaim Pinchas Scheinberg zt"l, whose *yahrtzeit* was this week. Rav Scheinberg noted that this arrangement between Hakadosh Baruch Hu and Moshe seems like a total fraud: Hashem was telling Moshe to move his hands as though he was putting up the Mishkan, and He'll write that Moshe put it up even though Moshe was not actually the one doing it. Basically, it was all an illusion; they pulled a fast one over Klal Yisrael. How could the Torah perpetuate what seems to be such a *sheker*?

Rav Scheinberg explained that this was no *sheker* at all, since in reality Hakadosh Baruch Hu is the one who does every single thing in the world. Yes, we work and we *shvitz*, and we're convinced that it's our own effort that's bringing about our success – כַּחַי וְעֵצָם נִדִי – but all of that is really

an illusion. We think we're the ones accomplishing, but it's really Hakadosh Baruch Hu who gave us the energy, the intelligence, and the tools to accomplish. Everything that gets done is His doing, but He allows us to live under the illusion of our own power. *That's* the real illusion.

When Moshe put his hand out and Hashem erected the Mishkan, that was no more of an illusion than any other achievement in this world. It is no farce to write in the Torah that Moshe erected the Mishkan, because Hashem was behind that act the same way He's behind every action credited to any human being.

Why Moshe?

I would like to take this insight of Rav Scheinberg a step further. Why did this miracle of erecting the Mishkan have to happen through Moshe, and not through anyone else? We can explain that Hashem performs a miracle like this only for someone who has already reached this recognition that all of his abilities are from the Eibishter: *Ein od milvado*. Moshe knew that he wasn't the one erecting the Mishkan; it was Hashem. And that's why he was chosen for this task.

A similar idea appears in *Nefesh Hachaim* (3:12), where Rav Chaim Volozhiner cites the Gemara's teaching that a witch tried to take dirt from under the feet of R' Chanina in order to perform *kishuf*, and R' Chanina responded that he was not afraid, because *ein od milvado*. Rav Chaim Volozhiner explains that if a person believes that every single thing that happens, every movement he makes, every breath he takes, is all from the Eibishter, then he's in the Eibishter's hands, and nothing in the world can harm him. This is the famous *segulah* of the *Nefesh Hachaim*, as he says:

ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה, להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו ולא יעשו שום רושם כלל - כשהאדם קובע בלבו לאמר: הלא ה' הוא האלקים האמיתי, ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם.

Incidentally, I was once in the airport and I saw a family going through customs with many suitcases, all of which had papers taped on with the

words "Ein od milvado." I suppose it's a good thing the customs officials were unaware of this *segulah* of Rav Chaim Volozhiner.

In any event, for a person who truly believes that everything is from the Eibishter, there's no difference between *teva* and *nes*, because to Hashem what difference is there? He can cause vinegar to burn just as He causes oil to burn. *Teva* is simply a *nes* that's hidden; what we consider a "real" *nes* is an obvious *nes*.

The Ishbitzer Rebbe, in his *sefer Mei Hashiloach*, says that the idea that all of a person's intellect and achievements come from the Eibishter was a lesson taught by the Mishkan. When Klal Yisrael built the Mishkan, each individual had his own task in the construction: one person sewed the *yerios*, one person worked on the *shulchan*, another created the *kerashim*. At the end, they put all of their work together magnificently, and all of the sudden they looked back and realized that this had all been orchestrated by Hakadosh Baruch Hu. There was a plan here: each person had to do his individual work, and in the end everything fit together. Accordingly, no one felt superior to anyone else; there was no difference between the person who made the *aron* and the person who crafted the pegs for the *chatzer*. Each person did his part.

The Ishbitzer cites an astounding Gemara in *Sotah* (40), which states that R' Avahu said that he originally thought that he was humble – until he saw the humility of R' Abba. What was the humility of R' Avahu? The Gemara explains that he had a *meturgeman* who used to listen to him and then repeat his *drashah* to the public. Once, the wife of R' Avahu's *meturgeman* told R' Avahu's wife, "You should know that my husband, the *meturgeman*, doesn't need your husband – he knows the Torah himself and could teach it on his own. He only bends over to hear your husband and repeats his words to honor him."

Disturbed, Rabbi Avahu's wife repeated this to her husband, and he responded, "What difference does it make to you who is giving the *drashah*? Either way, Hashem is being exalted." In the words of the Gemara: ומאי עילא עילא – מיני ומניה יתקלס עילא.

From the Mishkan we learn that it makes no difference who's doing what, and who has a bigger part and who has a smaller part, as long as we're all working toward the same goal of *kevod Shomayim*. When a person realizes that it's not about him, or his *kavod*, or his

נפיקא ליך מינה, מיני ומניה יתקלס עילא, and understands that he's just a small pawn carrying out the task assigned to him as part of a *tzibbur* of people trying to do

Hashem's will, that brings the Shechinah down to Klal Yisrael.

That is also the meaning of *anavah*. Moshe Rabbeinu, the *anav mikol adam*, epitomized the attitude of: מיני ומניה יתקלס עילא – what's the difference if I do it or you do it? Either way, it's the Eibishter doing it, and all we're trying to do is bring about *kevod Shomayim*. And that was why the miracle of the Mishkan's construction came about through him.

No Zich

Rav Shimon Shkop, in his *hakdamah*, explains that Hakadosh Baruch Hu instilled in people the trait of self-love, which gives rise to a sense of "zich." Indeed, the Gemara states that a person would rather have a small amount of something he worked for than a large amount of something given to him for free: רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו. This self-love, says Rav Shimon, has the potential to cause a person to deny Hashem's existence, or to lose some of his *emunah*. Let's say a wealthy person believes fully that everything he has is from Hashem, and nothing is really his. That turns him into a pauper! Since a person has this innate tendency toward self-love, he has a need to feel that he *does* matter. Therefore, a wealthy person will naturally feel that his wealth *is* his, and that *he* earned it through his own talents and effort. Sure, he might acknowledge that Hakadosh Baruch Hu is helping him, but unless he credits himself with the good ideas and smart choices that led to his becoming wealthy, he won't feel that his wealth is really his – and, as the Gemara teaches, a person doesn't want to feel that he's feeding off someone else and getting something for free. Likewise, if a smart person realizes that all his brains come from the Eibishter, suddenly he's not a *chacham* anymore. He's a nobody, except that Hashem stored some wisdom on the disk in his head.

No person wants to feel that way, and therefore, the *middah* of self-love prompts a person to take credit for his own abilities and achievements, which automatically lessens his recognition that *ein od milvado*.

Once we understand the root of what drives us away from internalizing the reality of *ein od milvado*, we can work on ourselves to realize that everything we have really does come from Hakadosh Baruch Hu, despite the prevailing illusion that it's us, or that it's *teva*. We are programmed to want to believe that it's *נפיקא ליך מינה*, but we have to remind ourselves constantly that whether we're the ones to do something, or someone else is, our goal should be that *מיני ומניה יתקלס עילא*.

two hundred and two
The Mir
תורה!
ישיבת מיר ירושלים
ANNUAL CELEBRATION DINNER
4-7-19
BELL WORKS - HOLMDEL, NEW JERSEY

RESERVE
YOUR SEAT & YOUR AD
TODAY!
CALL 718.972.0500
FAX 718.851.1999
EMAIL DINNER@THEMIR.ORG